

Maj 2020

Samarbejde med forældre til anbragte børn og unge

Opsamling på dialogmøde 15.05.2020

"Jeg fik tryghed på opholdssted og kærlighed fra min mor. Jeg havde brug for begge dele, men ikke på den måde jeg fik det"

- Pernille, tidligere anbragt og oplægsholder på mødet

Fredag d. 15/5 2020 afholdt Mødrehjælpen, FBU, Rift og De Anbragtes Vilkår et dialogmøde omkring vigtigheden af samarbejdet med det biologiske hjem til anbragte børn og unge. På mødet deltog Socialborgmester i København Mia Nygaard, Socialordfører fra Socialdemokratiet Camilla Fabricius, Socialordfører fra SF Trine Torp, Socialordfører fra Konservative Brigitte Jerkel, Jessie Olesen fra Kommunernes Landsforening, Ninna Thomsen fra Mødrehjælpen, David Adrian Pedersen fra De Anbragtes Vilkår, Anders Brøndtved fra FBU og Susanne Munck fra Rift. På mødet arbejdede vi i fællesskab med udfordringer og muligheder i samarbejdet med barnets biologiske hjem igennem forløbet fra underretning, under anbringelse og efter hjemgivelse. I det følgende præsenteres en fælles opsamling på mødets diskussioner, mulige løsninger og dilemmaer ind i arbejdet.

At have et godt samarbejde med det biologiske hjem er afgørende for barnet. At have familiens perspektiv er altså også at have barnets perspektiv. Det er det af flere årsager:

At have en relation til sine forældre er en vigtig kilde til selvforståelse og identitetsdannelse. Det at forstå hvor man kommer fra, hvordan man ligner sine forældre mv., er vigtigt i forhold til at forstå sig selv, men også muligheden for at arbejde med sig selv.

Det er vigtigt at bevare relationen så den kan bygges videre på. Mange børn anbringes sent i livet og derfor er det allerede en vigtig relation når barnet anbringes. Mange anbragte tager hjem igen efter anbringelsen og derfor er det vigtigt at relationen er bygget op på så sund en måde som muligt. Relationen til det biologiske hjem repræsenterer en ægte relation med kærlighed og en bevareret relation øger sandsynligheden for at beholde kontakten til søskende. Endelig bygger en meningsfuld relation bro til barnets sociale og kulturelle ophav, så anbringelsen ikke skaber en unødigt kløft til det biologiske hjem og giver barnet en oplevelse af at være rodløs (og hele tiden lidt forkert).

Forældre er altså på godt og ondt meget afgørende i et anbragt barns liv. Barnet har ofte en stor loyalitet mod sine forældre. Derfor er forældresamarbejdet vigtigt fordi det

- Reducerer modstanden fra forældrene – helst allerede ved selve anbringelse
- Mindsker konflikt for barnet i forhold til hvem det skal orientere sig imod
- Giver dermed barnet bedre mulighed for at knytte sig til sit anbringelsessted
- Giver forældrene mulighed for at bakke op omkring barnets positive valg som skole, venner mv. Det kan have uendelig stor betydning for barnet at mor og far er stolte
- Anbragte børn er ofte meget bekymrede for deres forældres ve og vel nu hvor barnet ikke bor hjemme mere. Et godt forældresamarbejde kan hjælpe til at løfte den bekymring af barnets skuldre

Hvis ikke der er et godt samarbejde står barnet alene i forhold til at håndtere forældrene med alt hvad det indebærer. Ved at etablere et godt samarbejde kan man hjælpe barnet til at finde en god måde at være sammen med sine forældre på, sætte grænser, samvær mv.

Et godt forældresamarbejde øger barnets mulighed for at opleve stabilitet i sin anbringelse.

Maj 2020

Vi skal gøre det godt fra start

Et godt samarbejde mellem myndighed, anbringelseshjem og biologisk hjem er afgørende for barnets trivsel. Fundamentet for det samarbejde skal lægges fra start og selvom det kan lyde banalt, blev det tydeligt på mødet at mange ting udfordrer og komplicerer et godt samarbejde allerede fra start. De deltagende perspektiver mødtes i en fælles forståelse af at alle børn har behov for tryghed og kærlighed, og når vi skal indrette fremtidens system, bør netop de to ting være målet. Med det mål for øje bør der i en kommende lovproces være fokus på, hvordan der skabes en tydelighed i lovens intention, sådan at det også implementeres i praksis. I dag kan det desværre observeres at loven ikke altid overholdes i den kommunale praksis.

Derfor var det også et tema på mødet vi skal sikre os, at borger har en relevant og reel klagemulighed hvis man oplever et system der ikke overholder gældende lovgivning, ikke hører efter eller ikke opfører sig ordentligt. Her efterspørges ikke et væsen der øger bureaukratiet eller en enhed med nye lange ventelister, men alene en reel klagemulighed der skal reduceres borgers til tider magtesløshed i systemet hvis man fx møder en rådgiver der ikke afholder de lovpligtige børnesamtaler. Det bliver særlig vigtigt da vi også i dialogen afsøgte et system der til tider oplever sig magtesløs i forhold til at lykkes bedre end vi gør i dag.

Kan myndighed både være tæt på familien og tage de svære beslutninger?

Der er en underliggende strukturel udfordring i de mange forventninger til og behov for myndigheds rolle i arbejdet med anbragte børn og unge og deres familier. Derfor kan det være relevant at åbne en diskussion af om den endelige afgørelse egentlig bør være et andet sted end hos den rådgiver der også skal være tæt på familien. Det er en balancegang fordi kendskab og tillid også fordrer mulighed for handling for rådgiver i samarbejde med familien, men omvendt kan tillid og dermed kendskab udfordres hvis man også er den der træffer afgørelse.

Konkret blev der her foreslået fra nogle deltagere, at regioner eller en konstruktion som i Familieretshusene kunne være modeller der bør undersøges i forhold til afgørelsen. I samme ombæring blev det bemærket at Børne- og ungeudvalgets mandat som et ja/nej udvalg er problematisk i fht. at sikre den rette handling i sagen. En fremtidig model bør altså ligge op til mere fleksible eller dynamiske afgørelser.

Ind i den strukturelle drøftelse ligger også økonomi, og adskillelsen af afgørelse samt indstilling på baggrund af tillid og kendskab fra rådgiver, bunder således også i en overvejelse af hvorvidt økonomien også bør flyttes ud af den kommunale økonomi. Investering i børn og unge er en omkostningstung investering, men nødvendig, men som det er i dag har kommunen ikke en positiv økonomi ind i den investering og det er problematisk, endda potentielt uholdbart.

Man skal kunne bede om hjælp

Det er i alles interesse at familier eller børn der er pressede skal kunne bede om hjælp fra kommunen. Det kræver et højt element af tillid. Ligesom en underretning skal opleves som en hjælp – en håndsrækning – og ikke en trussel om at få fjernet sit barn. Det er ikke altid sådan i dag desværre. På mødet beskrev en mor om hvordan hun selv henvendte sig og bad om hjælp og så "rullede bolden". Den oplevelse af et system der pludselig sætter i gang uden en selv, er u hensigtsmæssig både fagligt og menneskeligt.

Maj 2020

Det bliver afgørende for at opnå større succes med forebyggelse og etablere bedre samarbejde fra start, at samarbejdet med kommunen kan blive trygt. Nogle kommuner har åbnet op for åben, mere eller mindre anonym, forældre rådgivning og -støtte, hvilket bør undersøges som en vej, ligesom der er kommuner der begynder projekter hvor den indsats lægges ud til anden aktør i civilsamfundet hvilket helt fjerner "myndighedsmærkatet" og dermed forhåbentlig gør det nemmere at bede om hjælp. Som mødets sidste oplægsholder sagde "tænk hvis vi havde en person, "en Hugo" fra kommunen der kom ud til os når vi fx var oppe at skændes og hjalp os med lige at se det fra den andens perspektiv". Der skal altså være mulighed for at kommunen kan rykke ud og komme tæt på familien – det kræver selvsagt at man ikke udgør en trussel.

Netop behovet for tryghed og ærlighed understreger vigtigheden af ovenstående dilemma omkring myndigheds mange roller.

Helhedsorienteret indsats er vejen frem

Samarbejdet med familien skal have en helhedsorienteret karakter og borger skal fortrinsvist kun have én indgang i systemet der kan hjælpe videre og bygge bro. Ind i det arbejde kan partnerskaber med civilsamfundet spille en afgørende rolle. Civilsamfundet kan netop tilbyde en tillid og anonymitet kommunen ikke nødvendigvis kan. Heri blev det på mødet tydeligt at der fortsat er et stort uopdaget potentiale i et styrket samarbejde mellem almenområdet og civilsamfundets aktører. Et potentiale der bør udforskes.

Brug for et løft der styrker fagligheden

Myndighed er centrale i at sikre et godt samarbejde med det biologiske hjem, men det er en svær opgave. Helt grundlæggende er lovkomplekset stort og bliver ofte udsat for ændringer. Det gør det svært at simpelthen kunne loven som myndighed og det er selvsagt et problem. Dertil kommer en travl hverdag hvor der fortsat bør ses på om den enkelte rådgiver har for mange sager til at kunne lave det tætte familiearbejde. Men sagstal alene kan ikke gøre det, der må sideløbende ses på de mange kompetencer vi forventer én myndighedsperson kan have. Du skal både være god til jura, børneinddragelse, vokseninddragelse, psykiatri, sorg, socialfaglige vurderinger og konflikt-håndtering. Konkret blev det derfor foreslået at der altid skal være 2 sagsbehandlere og at faglig sparring (og supervision) skal systematiseres og sikres, herunder bør det undersøges om en certificering af sagsbehandler kan være en vej at gå. Der bør derudover i højere grad kunne indhentes kvalificeret bistand til udredning af både børn og voksne. Det er et problem for både retssikkerhed og kvaliteten i afgørelserne når en udredning af mor med 1 måneds mellemrum kan have væsensforskellig konklusion. Det bemærkes at der allerede er taget vigtige og nødvendige skridt mod en øget standardisering af forældrekompetenceundersøgelserne, men der er fortsat et forbedringspotentiale.

Arbejdet med §50 kan styrkes så der bliver fokus på hvordan sagsbehandler holder fast i formålet med undersøgelsen når man pludselig kigger ind i en hel familie og et rigtigt menneskeliv med alt hvad det indebærer. Hvis sagsbehandler mister tråden i udredningen fordi familier og livet er komplekst, kan selve bekymringsgrundlaget blive glemt og pludselig tager kommunen stilling til borgers samlede liv. Fx kan der stå om borger "der lugter i hjemmet". Det er uværdigt for borger, irrelevant for sagen og skader naturligt samarbejdet mellem borger og system. I øvrigt påvirker det også barnet senere når det genbesøger sin historie i papirerne.

Vi lander igen ved de mange roller:

Maj 2020

- Hvem skaber tillid i relationen?
- Hvem kan forældrene opleve som deres sagsbehandler selvom fokus er på barnet. Her er der gode erfaringer fra nogle af de forsøg der er lavet med helhedsorienteret indsats hvor det er familiens samlede sag
- Hvem har den faglige udredningsopgave og vurdering?
- Hvem stoler barnet på?

Mødet mellem borger og system har en indbygget asymmetri der skal tages ansvar for hvis samarbejdet skal lykkes

"Når man får fjernet sine børn er man degraderet som menneske og det går aldrig væk"

At få fjernet sit barn er en voldsom og sårbar situation for både børn og voksne. Lige fra der modtages en underretning til §50undersøgelsen går i gang til barnet anbringes møder forældrene et system der har en dømmende funktion og ofte taler et sprog man ikke forstår. En af mødet oplægholdere, en forælder, sagde præcist: Vi har brug for åbenhed, ærlighed og menneskesprog.

Både myndighed og anbringelseshjemmet skal blive bedre til at blive nysgerrige på forældrenes perspektiver og oplevelse. Ligesom der bør være fokus på barnets perspektiver og oplevelse. Det betyder en bedre adskillelse af symptom og årsag. Når borger (uanset barn eller voksen) agerer på en måde der synes uhensigtsmæssig er vi nødt til at stigende grad at blive nysgerrige på hvad det er de reagerer på i stedet for hvilke problemer de har. Det vil øge sandsynligheden for at en efterfølgende indsats rammer mere rigtigt, ligesom det vil nuancere de professionelles syn på og forståelse for både barnet og dets familie og hvad der egentlig er på spil.

Men det er svært. Der kan ske en afmagt, en travlhed, en mangel på ressourcer der gør at de professionelle mister nysgerrigheden på borgers situation. Derfor bliver det vigtigt at systemet kontinuerligt tilbyder den rette støtte og guidance til professionelle der arbejder på området, ellers kan der ske en forråelse. Konkret blev det foreslået at der altid bør være et Advisory Board af tidligere anbragte og forældre der kan rådgive praksis, og sikre man hele tiden husker de mennesker der er bag sagen.

Konflikt er altid et problem for barnet. Konflikt mellem de professionelle og forældrene vil sætte barnet i en loyalitetskonflikt, skabe støj fra forældre der oplever at være nødt til at råbe og bekymring fordi systemet ikke løfter opgaven fra barnets skuldre. Derfor skal systemet tage ansvaret på sig for at for samarbejdet med forældrene til at fungere.

Vi skal bygge på børnenes relationer alt det vi kan, de har ofte få af dem

Der skal ske en nytænkning i den måde vi tilgår og tænker hele indsatsen. Vi skal væk fra terminologien om at vi fjerner et barn og i stedet tænke og arbejde for at vi udvider familien med et professionelt netværk. Anbragte børn og unges liv bliver i alt for høj grad enten/eller, men det burde være både/og. En sådan tanke vil styrke et fokus på kerneopgaven som værende brobyggende i forhold til relationer og skabe gode overgange.

Det sætter krav til myndighed. For forældrene vil ikke altid være enige i beslutningen og indtil de bliver accepterer anbringelsen kan samarbejdet ikke påbegyndes. Derfor skal myndighed i stigende grad forpligtes på at gøre beslutningen forståelig for forældrene, og det kan kræve en

Maj 2020

længere, vedholdende pædagogisk proces. Apropos roller er det en opgave der med fordel kan gøres i samarbejde med §54 støtteperson eller andre personer familien stoler på. Måske anbringelseshjemmet skal have en person der er optaget af/ansvarlig for at opretholde dialogen med forældrene, som ikke også er barnets kontaktperson. En neutral person der kan mægle og bygge bro i det samarbejde der kan drille i perioder – det ved vi fra skilsmissesager. Der er kommuner der begynder at have positive erfaringer med netop det. Endelig vil en sådan tænkning om børnenes ret til mange relationer gøre at vi også skal åbne endnu mere op for den professionelle kærlighed i anbringelseshjemmet. At passe godt på barnet, holde af barnet og give barnet en god opgave er jo ind i anbringelsen blevet en fælles opgave.

Vi skal være tæt på familien også efter beslutningen om anbringelse er truffet

Konkret berørte ovenstående diskussioner også følgende forslag som muligheder ind i de konkrete indsatser der kan indtænkes i arbejdet omkring anbragte børn og unge så de kan sikres en meningsfuld relation til deres biologiske ophav:

- **Familien skal have målrettet hjælp til deres sorg.** Vi ved godt hvad sorg og vrede gør ved kroppens mulighed for koncentration og udløsning af negative handlemønstre. I dag modtager forældre ikke et målrettet sorgtilbud ved afgørelse og senere ved anbringelse. Det er ærgerligt både menneskeligt og fagligt. For hvis ikke forældrene får hjælp til, og sprog for, deres sorg og vrede bliver samarbejdet tæt på umuligt. Først når der er kommet ro, kan samarbejdet reelt begynde. Som en mor sagde på mødet "man siger jo en masse ting, også frygtelige ting, man er jo vred, gal og har bare lyst til at skrike". I forlængelse heraf bør efterfølgende mægling som metode undersøges da det kan hjælpe forældrene til at binde en sløjfe på deres oplevelser og dermed give dem mulighed for at kigge fremad
- **Støtten i hjemmet skal fortsættes sådan at forældrene får mulighed for at forstå og indtage rollen som forældre til et anbragt barn.** Ligesom der i endnu højere grad kan undersøges om der kan arbejdes med hybridtilbud. Der kan være en oplevelse af at vi "opgiver" forældrene når vi anbringer barnet. Det kan give et dobbeltsvigt af barnet, vi anbringer og siger nu er det ikke dit ansvar mere, men hvis ikke systemet tager ansvaret, er det jo ikke rigtigt og det ved børnene godt. De kærer sig, de bekymrer sig og de holder fast hvis vi ikke giver dem andre muligheder. Og det ender også med at skade deres relation til forældrene. Derfor er det vigtigt at arbejdet ind i familien fortsætter og styrker deres trivsel og hjælper dem til at forstå og indtage rollen som forældre til et anbragt barn. Mange forældre beskriver hvordan der er en oplevelse af pludselig at være på sidelinjen og ubrugelig selvom de også kender og kærer sig om barnet. Det er meget ubehageligt, sårende og skaber konflikt. Det er vigtigt der er nogen der kender forældrene og hjælper med at bringe deres viden i spil på en konstruktiv måde.
- Samvær skal hjælpes og monitoreres. Vi kan blive meget bedre til at støtte både forældre og barn i det gode samvær. Anbragte børn skal lære det gode samvær under sin anbringelse. Herunder at der godt kan være pauser i relationen, men det behøver ikke være for evigt.
- Det er ikke sikkert forældrene kan/skal udvikle sig, men så skal vi skabe rammerne for samarbejdet ind i det

Maj 2020

Det bør ind i det arbejde huskes at tabshistorien hænger som en trussel for både børn og voksne, derfor kræver det sin indsats at få forældre og børn til at have tillid til at de kan bede om hjælp uden at det får meget sort/hvide konsekvenser, men det bliver afgørende hvis vi vil passe bedre på børnene. Hvordan sikrer vi en ærlighed?

Alt dette trækker tråde ind i hjemgivelsen

Egentlig uanset om det er hjemgivelse ved det 18. år fordi barnet afsiger sig efterværn og søger hjem eller barnet hjemgives før det 18. år.

- Der bør foreligge en tydelig plan for hjemgivelse
- støtten i hjemmet bør fortsættes indtil der ikke er behov for støtte længere
- Det bør undersøges om efterværn skal fortsætte i familien. Fordrer en ny type efterværnstilbud

Brug de levede erfaringer som sparring og supervision

I løbet af dialogmødet blev vigtigheden af at være nysgerrige på borgers (både børn og voksne) møde med systemet understreget og der blev en anbefaling at man sikrer kontinuerlig læring og udvikling af opgaven ved at sikre at kommunen løbende undersøger trivslen hos forældre og børn og hvordan de oplever mødet med systemet. I sig selv vil det møde med borger i en neutral ikke sagsrelateret kontekst bidrage positivt til at forebygge forråelse og huske mennesket, men også sætte spot på udfordringer eller løsninger som systemet ikke selv opdager og ikke selv kan opdage

"Retten til tryghed, omsorg og kærlighed skal bygge på relationer, rettidighed og retssikkerhed, og heri tage hensyn til fleksibilitet i relationer, forskellighed i familier, faglighed og forpligtelse."

- Mia Nygaard, Socialborgmester, Københavns Kommune i sin opsamlende kommentar